

Svenska Canada = Tidningen

The Swedish Canada News

ARG. (Year) 23.

LÖSNUMMER 5 CENTS.

WINNIPEG, MAN., ONSDAGEN DEN 21 APRIL 1915.

8 SIDOR.

NO. 16

I skottlinjen.

Speciellt för Sv. Canada-Tidningen.

Många gånger sedan kriget utbröt, har jag tänkt på mina svenska och tyska vänner i kejserstaden vid Sprees och annorlunda i Tyskland. Jag har undrat, huru de nu hafva det, hur kriget inverkat på deras lif och gärning. En del äro väl ute vid fronten, stridande för "das Vaterland", kanske en del redan stupat på "arans fält", kanske en del hemslända som särade och krympingar för lifvet. Huru väl jag? Jag har afven undrat, huru lifvet i dessa bästa tider ter sig i det glada och rastlösa Berlin, där jag tillbragt en embarst angenämt tid. Jag har undrat, om det fortfarande är mysligt svårt på Friedrichstrasse, om Under den Linden vrimlar af eleganta flansörer och om det ännu är svårt att erhålla en plats på Café Bar och Victoria, där man läste de svenska tidningarna och såg Berlin, både det affarshetande och det sig roande, glida förbi. Är nattlifvet ännu lika lifligt, strålar ännu kejserstadens i elektrisk belysning natten om, lockar ännu restauranter och danssalor, som hela natten stodo öppna, det glada Berlin till sig? Tysken är en arbetsmäniska, som utifrån stift alligena med den största grundlighet, men han har afven lärt sig grundlighet, när det gäller äro — Atninstone gäller detta berlinare.

Delvis har jag fått mina frågor besvarade genom korrespondens från Berlin till svenska tidningar och till tidskriften i Första Staterna. I dessa försäkras, att Berlin i det stora hela synes oberört af kriget. Affärslivet går som vanligt sin gamla gång, butikerna hafva tämligen godt om kunder. Wertheim (Berlins Eaton) drager till sig hundra tusen människor dagligen. Visserligen köpas inte så dyra saker, men kommersen har i alla fall icke afstannat. Nattlivet är icke fullt så lifligt, men restauranter och stugor hafva ändock fullt upp med kunder. De stängas dock numera i allmänhet redan kl. 1 på morgonen. Det mest betydande kanske är, att teaterns kväll efter kväll spela för goda hus. Teatern kan ju i viss mån tjäna som en gradmatier icke blott på ett folks kultur utan afven på dess ekonomiska ställning. Teatern i Berlin äro i det stora hela goda, speciellt värdfulla saker, som uppskattas af berlinaren. Afven nu, när kriget rasar på alla sidor, stå teatern öppna, och de hafva, enligt korrespondens från Berlin, nästan vunnit på kriget, i det teatern blifvit mera nationell eller åtminstone mera germansk. Det spelar nu så godt som uteslutande de främsta tyska dramaturgens bästa verk — med Isen och Strindberg som omväxling!

Berlin är en härlig stad och berlinerna ett angenämt folk, det är icke tvifvel om. En del saker stöta naturligt framlingen, men så är det ju öfver allt. Den utpräglade militariseringen och ett med tydföljande af rykt och smakande polissystem äro väl de obehagliga i svenskaras ögon. Militariseringen är icke för sig själv. De tyska officerarna inträpa i allmänhet en ställning "öfver folket". De omgässa nästan uteslutande sina smällen och med den högsta societeten. Det anses nästan förbjudet att en person af medelklass, en statens tjänsteman, en lärverkslärare e. dy., att först tilltala en tysk officer. Berlinaren visar denne en öfverhörd värdnad, stiger åt sidan, ja, ned från trottoaren, om så behöves, när han på gatan möter en officer i uniform, om också blott en liten underlöjtnant. Förhållandet mellan öfverordnad och underordnad är afven mycket stramt, och ve den soldat, som icke gör sin vackraste honors, när han möter en officer. Den tyska noga noga manerar, "goose step", — i. ö. icke så olik det svenska — nästan sågas förkroppliga den tyska militariseringen. Centralplatzen inträpa naturligtvis Svea rikets nuvarande streshman, Gustaf Rex, den fänta af detta namns bärare. Gubben har blifvit gammal, tänkte jag, när jag såg konstverket. Men magknipet är gammalt som världen, och det är af kungliga. Det förvånade mig, att den fränskilda, tyska storfurstinnan, prins Wilhelms något "dyktiga", f. d. maka, inträpa i en plats bland furstarna och furstinnorna af det Bernadottiska huset. Sanolliskt mente den smilla kompositören, att grälat icke behöfde förståttas här i San Francisco. Svampen på!

I två långa rader från centralpunkten se vi dragen af Sveriges öddliga män, bland hvilka äfven några kvinnor haft äran att blifva inräknade. Namnen äro bekanta för de flesta. Jag nämner John Ericson, Essala Tegner, Kristoffer Polhem, Carl v. Linné, Jenny Lind, Fredrika Bremer, Gustaf Vasa, Gustaf II Adolf, drotsling Kristina, Karl XII, Axel Oxenstierna, Anders Celsius, Jons Jakob Berzelius m. fl. Från bystsamlingen riktar sig vår blick till utställningen af det svenska kommunikationsväsendet. Järnvägsstyrelsen gifver en fullständig tabell af de svenska statsjärnvägar. Du ser lokomotiv, sof- och passagerarvagnar af olika klasser —

(Forts. å sid. 6.)

Från världsutställningen.

Svenska Canada-Tidningens speciale korrespondent i San Francisco, Cal., Rev. E. J. Carstein, beskriver den svenska utställningen.

Denna anses stå öfver allt beröm.

San Francisco, d. 4 april, 1915. Sent omsider vill jag påbörja delgivandet af några intryck från den vackra svenska utställningen. Må det då först sägas om den svenska paviljongen, att dess lokalitet är synnerligen väl vald. Den befinner sig rätt invid den canadensiska utställningsbyggnaden, som jämte den svenska tilläggsvärldsutställningens största attraktion. Jag ber att detta uttalande af mig, hvilket enligt hvad jag kunnat finna är bokstafligen sant, icke måtte misstydvas eller fattas som ett försök af mig att höja nämnda utställningar på kostnad af de andra. Vore detta lägst ifråga mig. Ett slutligt omdöme om de olika utställningarna skall jag i rättvisans intresse späna till ett senare tillfälle — ehuru jag redan nu måste förutsäga den anmärkning, att uppbyggnaden af en sådan med canadenserna och svenskarna skall vi så sig synnerligen svår.

Hvarför just nu dessa paviljonger dragit mest folk har en mycket enkel förklaring — oafsedt allt det sevärd, jag kommer nu att beröra en af världsutställningens svaga sidor — hvarom man förfärfver söker någon uppgift i de amerikanska bladen, hvilka spalter endast innehålla lof och pris i alla tonarter om utställningen samt allt hvad därmed står i samband. Den nakna, oskrutade sanning, för hvars delgivande mina amerikanska kolleger helt visat icke vilja tacka mig, är den, att utställningen i rak strid med uppgifterna i de flesta amerikanska tidningar på inett sätt är amerikanska och svenskarna vore — så vidt jag vet — de enda, hvilka utställningens första dag hade sina paviljonger utställningsbara; nu torde de vara komplett i ordning. Trots detta bevisliga sakförhållande vägrade de amerikanska tidningarna, åtminstone i San Francisco, omedelbart efter utställningens öppnande inbilla den tidningsläsande allmänheten, att "utställningen öppnades med matematisk precision" — att när den bestämda öppningsdagen var inne "allt var ordnad som ett urverk". Detta är icke sant och emedan jag framfört allt i en årlig korrespondent kan jag icke förena mig om att draga allmänheten bakom ljuset.

Nu kompletteras visserligen nu och då en paviljong, men fortsättningsvis äro en hel del utställningar förefintliga endast på papperet. De italienska, chilenska, argentiska och portugisiska paviljongerna, exempelvis, äro ej ännu fullbordade ens till det yttre. Ett sorgligt vittnesbörd om bristande bearbetningsförmåga gifva alla dessa byggnader, som möta ögat. Hvarför ordnades detta icke i tid? Detta är en fråga, hvars besvarande jag lämnar åt respektiva "syndaböcker". Här gäller det endast att konstatera ett sorgligt faktum. Men att svenskarna och canadenserna under dessa förhållanden skördat välfortjänt beröm och att deras utställningar dragit folk, behöfver ej förvåna. Till iakttagelse sägor jag: Kom icke hit före juni eller juli månad och kom då med späckad plånbok, ty en sådan behöfves. Finnes ej en sådan, så gör ni bäst att stanna hemma. Men låtom oss återgå till den svenska utställningen.

Byggnaden i rundbågigt med sitt klöckron påminner mig om någon landsortskyrka, som jag sett i framfarna dagar. Det hela har en starkt nordisk prägel. Du inträder i huvudrummet och det första, som tilldrager sig din uppmärksamhet är den vackra bystutställningen. Centralplatzen inträpa naturligtvis Svea rikets nuvarande streshman, Gustaf Rex, den fänta af detta namns bärare. Gubben har blifvit gammal, tänkte jag, när jag såg konstverket. Men magknipet är gammalt som världen, och det är af kungliga. Det förvånade mig, att den fränskilda, tyska storfurstinnan, prins Wilhelms något "dyktiga", f. d. maka, inträpa i en plats bland furstarna och furstinnorna af det Bernadottiska huset. Sanolliskt mente den smilla kompositören, att grälat icke behöfde förståttas här i San Francisco. Svampen på!

I två långa rader från centralpunkten se vi dragen af Sveriges öddiga män, bland hvilka äfven några kvinnor haft äran att blifva inräknade. Namnen äro bekanta för de flesta. Jag nämner John Ericson, Essala Tegner, Kristoffer Polhem, Carl v. Linné, Jenny Lind, Fredrika Bremer, Gustaf Vasa, Gustaf II Adolf, drotsling Kristina, Karl XII, Axel Oxenstierna, Anders Celsius, Jons Jakob Berzelius m. fl. Från bystsamlingen riktar sig vår blick till utställningen af det svenska kommunikationsväsendet. Järnvägsstyrelsen gifver en fullständig tabell af de svenska statsjärnvägar. Du ser lokomotiv, sof- och passagerarvagnar af olika klasser —

Afslutningen.

Dominionparlamentet prorogades i torsdags den 15 april under offentlig ceremonier.

EN LÅNG VÄNTAN.

EN KONSERVATIVA PARLAMENTLEDAMÖTER KLÄDRAS.

Den femte sessionen af det tolfte dominionparlamentet prorogades i torsdags den 15 denes en och en half timme efter den utsatta tiden. Det hade arrangerats så att härigenom Connaught skulle komma till Parliament Hill kl. 4 e. m., uppläsa tronrätt och senare angående billen om soldaternas rösträtt gick emellertid i baklås, hvilket gjorde det nödvändigt för hans kungliga höghet med svit att vänta i Rideau Hall till kl. 5.30 e. m. då man ändtligen slände bud från parlamentet, att man var redo för sessions slutceremoni.

Det var som sagt underhandlingarna om Soldiers Bill, som förorsakade detta dröjsmål. Sedan hade nämligen till denna bill lagtt två ändringar, som båda hade diskuterats i underhuset. Det första gick ut på att de canadensiska soldaterna i Europa icke skulle kunna rösta utan Lord Kit-cheners medgivande. Det andra stadgade om utnämmande af sex "scrutinners", tre utsedda af premiärministern och tre af oppositionsledaren, att öfvervaka röstningen.

En konferens mellan medlemmar af de två husell hölls i justitieministerns kontor, då man nådde en kompromiss. Regeringen gick in på att acceptera emendamentet om utnämmande af sex "scrutinners", under det sedan biföll ett förslag att billen icke skulle godkännas af Kitchener utan detta accepterats af underhuset, prorogades underhuset under offentlig ceremonier.

Något ganska märkligt inträffade, då premiärminister Borden föreslo parlamentets öppning redogjorde för undersökningen af krigsuppök och kontrakt. Mr. Borden kländrade därmed på det skarpaste parlamentet. Drottningen W. F. Garland från Carl-ton, hvilken var inblandad i Powell drogkontrakt, och A. De Witt Foster af King's, N. C., som var ansvarig för de uppsveckande hästköpen i detta distrikt. Mr. Borden sade, att ledamoterna af parlamentet bör hålla sig öfver alla misstankar. Man tror, att hr. Garland och De Witt Foster har enom bill nödsakade att afgå och för alltid lämna det offentliga lifvet.

Tretton dödade.

Tretton personer dödades och 27 blefvo skadade, då en spårvagn och ett tåg föll onsdag följande på Detroit, Mich. Olyckan berodde på missförståelse af signaler.

Dödsfall.

Nelson W. Aldrich, som i trettio år varit senator från Rhode Island och republikans ledare, afled i fredags i New York, af slag. Han var 74 år gammal.

Höjda tullar.

Parlamentet i Sydafrika har sanktionerat en förhöjning af tullavgiften på många viktiga importvaror såsom kaffe, te, olja etc. Orsaken till detta är, att statskomsterna sjunkit.

Inga drickspengar.

Minnesota representanthuset utvalde vecka en lag mot drickspengssystemet, hvarigenom gifvandet eller mottagandet af drickspengar bestraffas med böter från \$10 till \$25 eller fängelse högst sex månader. Billen går nu till senaten.

Undertecknar billen.

Från Juneau, Alaska, meddelas, att guvernör A. Strong undertecknat den legislaturen, hvarigenom frågan om ruskrycksförbud för hola Alaska skall framläggas för de rustberättigade i valet den 4 november 1916. Om ruskrycksförbud genomstråles, träder det till kraft den 1 jan. 1915.

Uppseendeväckande själfmord.

Baron Herbert de Reuter, managing director för Reuter's Telegram Company, beröfvade sig i söndags lifvet medels ett revolverkast. Den förtviflade handlingen utfördes i baron Reuters hem nära Reigate, Surrey, där hans hustru, hvilken afled förliden torsdag, ännu stod lik. Man tror, att det var i sorg öfver makans fränfall, som baron Reuter tog sitt lif.

E. J. Carstein.

Kriget till lands och sjös.

På västfronten tyda tecken på, att man på båda sidor planerar en värkan-pänj. — I Öster vinna ryssarna fortfarande mot Österrike.

En svensk firma komprometterar sitt land.

Onsdagen den 14 april. Den tyska attacken på de ryska trupperna i norr, nära den preussiska gränsen, börjades åter i måndags, och en ny strid utkämpas om besittningen af den ryska fästningen Ossowetz. Fem viktiga österrikiska arméer operera längs den karpatiska fronten. Tyska Petrograd publicera haft officiella detaljer. Dessa arméer lära vara under ledning af den tyska generalstaben med kejsar Wilhelm personligen i spetsen.

President Wilson har blifvit erbu-den att samarbeta med påven för att söka återställa freden i Europa. Det franska slagskeppet St. Louis bombarderade i måndags ett viktigt turkiskt läger nära Gaza, Palestina. Den brittiska regeringen har gått in på att köpa lasten på Wilhelm, den Första Staternas Ångare, som togs emedan den förde födoämnen, hvilka skulle säljas i Tyskland. Desperata strider pågår i Karpaterna om Usok passet. Häftig strid pågår i Bukovina i ogenomtänligt mörker och hållande regn.

Den brittiska torpedbåten Renard har trängt in i Dardanelerna, så långt som något brittiskt fartyg ännu kommit. Den var utsatt för häftig eld, men blifvit icke skadad. Brittiska utrikesdepartementet har instruerat sin ambassadör i Washington att bedja den amerikanska regeringen att undersöka de förhållanden brittiska officerare, som tillfångatogs af tyskarna, befina sig i, sedan Tyskland hotat med represallier på grund af Englands behandling af tillfångatagna besättning på tyska undervattensbåtar. Trettotusen kvinnor hade till den sistnämnda registrer sig i och för special kristjan. Regeringen insisterar på att kvinnor, anställda på regeringens kontrakt, skola betaldas samman som män.

Franska aviatorer bombarderade här af Hamburg och satte eld på barackerna, enligt en icke officiell rapport. Tjugutusen turkar hålla på att reparera och uppsätta fortifikationer vid Adrianopol under ledning af general von Sanders. Turkarna lära genom en neutral stat hafva hört sig för om de allierades fridsvölker. Storbritannien lär emellertid hafva afvisat dem.

Torsdagen den 15 april. Ett tyskt luftekip anställd i går kväll råk på Tyne-distriktet i Northumberland, nedsläppt bomber på en del städer, men anställd endast obetydligt skada. Generalmajor Steele återvänd i går kväll till Winnipeg. Dagen för den andra kontingens affera har ännu icke bestämt.

Sir John Frenchs rapport om den häftiga drabningen vid Neuve Chapelle upplästes i parlamentet vid dess öppnande i går. I denna rapport utser general Haig, men en del andra officerer, hvilka namn icke uppgifvas, kritiserar. Canadenserna prisas högligen.

Till den 11 april uppgingo de brittiska förlusterna till 139,347 män. En viktig kommission för att organisera och påskynda anskaffandet af ammunition har i dag tilltatts, med följande personer: David Lloyd George (ordförande), Ex-premier A. J. Balfour, Edwin S. Montague, Harold T. Baker, M.P., Arthur Henderson, M.P., Major general von Donop och Sir Hubert L. Smith.

Major H. Visar, greve af Bury och Bocarne, chefordningsofficer för M. D. No. 10, har utnämnts till andregradens stabsofficer hos generalmajor Steele och officer i hufvudkvarterstaben af andra canadensiska kontingenten.

Den brittiska Ångaren Parnigan har torpederats och sänkt af en tysk undervattensbåt nära North Hinder fyreskepp i Nordjön. Elfva män af den 22 man starka besättningen räddades. Fyra holländska trålare, som förde holländsk flagg, hafva tagits af tyska krigsfartyg och förts till Cuxhaven. Fredagen den 16 april. Major A. Hamilton Gault har utnämnts till "Companion of the Distinguished Service Order" för visad tappert. Militärkorset har tilldelats löjtnant W. G. Colquhoun, och tappert-hetsmedalj har löjtnant T. M. Pappeneau erhållit. Alla tre tillhöra prinsessan Patricias regemente. En officiell rapport från Paris meddelar, att fransmännen norr om Arras vunnit en storartad framgång. Hela bergskedjan sydost om Notre Dame de Lorette togs i bājotteterrit.

Den brittiska regeringen har hos den chilenska anhållit om ursäkt för sänkandet af den tyska kryssaren Dresden i chileanskt vatten. Den holländska Ångaren Katwyk från Baltimore till Rotterdam torpederades i går af tyskarna, då den låg förankrad sjö mät väster om North Hinder fyrskäpp i Nordjön. Besättningen, 23 man stark, räddades och fördes om-

En unionsfråga.

Skall Island gå sin egen väg?

Af ett och annat att döma ser det ut som om frågan om Islands förhållande till Danmark nu närmar sig sin definitiva lösning. Alltsedan Island år 1878 fick fullständig inre själfstyrelse ha de islandiska anspråken ökat, och innet försök från dansk sida att genom tillmötesgående vinna de styrsintorna öfver sig har för mer än en korfåre tid och hos ett mindretal af den islandiska nationen förmåt lugna ställningen. Sedan ett par månader tillbaka pågår också en islandsk ministerkurs. Det gällde bl. a. huruvida frågan om egen landslagstiftning för Island att användas på ön och dess sjöterritorium — hvilken dock, så länge detta land ännu förmåt är en dansk landsdel, väl får anses vara en "unionell" fråga — skulle behandlas af konungen och den islandiska ministern ensam eller framläggas i samråd med dansk statsråd.

Den islandiska ministern fördröje separat behandling, och när konung Christian VIII begärde detta begärde han sitt afsked, men kvarstod tillslutvars som expeditionsmästare. De olika partierna på Island, hvilka alla äro mer eller mindre danskfiendliga och i realiteten sällas af endast rörande takten och sattet för den slutliga skillemässan, stå på ministerns sida och konflikten synes obölig. Emellertid har konung Christian tydligen som ett sista försök till vänskaplig öfverenskommelse till Köpenhamn inbjudt tre ledande islandiska politiker "Tyskarna dröfvos i sydostlig riktning för förhörliga förloster. Oafbrutna häftiga drabningar rasa nu från U'sok västerut.

De holländska trålare, som tagits af tyska krigsfartyg och förts till Cuxhaven, hafva giftrifvits. Skräckvalde råder i Smyrna, enligt ett telegram till Alexandria. Trupperna plundra butikerna för att er-

(Forts. å sid. 4.)

Känd tidningsman afleden.

Ågren af Tidningen Kansas City Star, öfverste W. R. Nelson, afled i tisdags f. v. i Kansas City i en Ålder af 74 år. Han åtnöt stort nationellt anseende som tidningsman och utgjorde en af de politiska ledarna i sin hemstat.

Swoboda är svensk.

Raymond Swoboda, om hvilken så mycket varit ordat de senaste veckorna, emedan han anklagas för att hafva anlagt branden på franska ägren "Touraine" för några veckor sedan, uppfördes vara svensk till boden, född i Fresno, California.

DEN KUNGIGA KOMMISSIONEN UTMÄNNED.

Just som tidningen går i press meddelas, att premiärminister Robin tillätden "Touraine" kommission, som skall undersöka parlamentsbyggnads-skandalen. Kommissionen består af Chief Justice Mathers (ordförande), Mr. Justice MacDonaid; Sir Hugh Macdonald.

Sorglig olycka.

Eld utbröt tidigt i onsdags morse i en halmstäck vid Samuel Elliotts farm, 19 mil från Watrous, Sask. Elden spred sig till boningshuset, där Elliott, hans hustru och ett litet barn lägo och sofvo. Mannen lyckades få ut hustrun och barnet ur huset, men när han återvände för att hämta några kläder, föll taket öfver honom och begrafde honom. Mrs. Elliott tog sig med barnet fram till närmaste granar, men till frän ölycksplatsen, men barnet hade erhållit så svåra skador, att det genast afled. Mrs. Elliott dödföljande dag, afven hon af brännskador. Olyckan har väckt stort förtämning i trakten, i det Elliotts voro högligen respekterade äro.

Guvernör Carlson begagnar vetorätt.

Yrkesspolitikerna i Denver, Colo., ha sökt få domare Lindsey, "barnvånen", afsatt från ämbetet, emedan han blottat nämnda politiker och deras skandallösa metoder att pungslå allmänheten och trodas på de stackare som fallit i laster och brott. Deras anslag mot domaren ha aldrig lyckats. Denvers kvinnor ha kommit till hans undsättning, ty de veta att samhället har en snå hata försvarare och verkliga vänner i domare Lindsey. Men yrkesspolitikerna tänkte ut ett nytt knep: de skulle upphäva den lag som bestämmer om hordomstolen, och när ämbetet vore borta, skulle naturligtvis också den förhatliga domaren komma bort. Förslaget att upphäva lagen antogs också af legislaturen, men när det nådde guvernör Carlson, vägrade denna sanktionera det samma. I skälen härför sägor guvernören, att han anser förslaget riktadt mot domare Lindsey personligen. Det hade gifvits de röstgäende tillfälle att vid valurnan bestämma huruvida han borde behålla sitt ämbete eller ej; de hade där för godkännit honom och det tillkom därför icke legislaturen att gå stiek i stäf mot de röstgäendes önskan.

NY FÖLJETONG

påbörjas i nästa nummer. Vi hafva denna gång valt en svensk originalroman.

ETT MÄNNISKOODE

af den kände svenske författaren Hans Jost. Denna roman handlar om en svensk ingenjör öden i London, och är den välskrifna boken rik på spännande poänger. Författaren har tydligen haft en cause celebre, som inträffade för några år sedan i London, i sikte, då han skrivit denna bok. Läs från början denna spännande

NYA FÖLJETONG.